

nes sunt excitatae (Ita Gisborne, *ibid.*). 7. Soli igitur fenebrarum patroni, romani videlicet pontifices, ejusmodi societates improbare possunt ac pestis nomine infamare, ut Pius VII. in *Brevibus* datis die 29. Jun. 1816. ad Arch. Gnesnensem, et die 5. Sept. 1816. ad Archiep. Mohilowensem, 8. in quo etiam prohibenda præcipitur versio Scripturæ sacræ polonica, jussu Gregorii XIII. confecta, quæque approbante Clemente VIII. Cracoviae an. 1599. in vulgus jam prodierat; Brevia ista ad hanc pestem avertendam sancivit Leo XII. epistola encyclica die 3. Mai. 1824 (1). Ergo.

Resp. ad 1. D. Si zelus iste esset secundum scientiam, atque ex fine deferendi bonum nuntium ortus reipsa esset, Tr. si contra inconsultus est, ex odio in rom. Ecclesiam profectus, et ex solo fine impediendi fructus quos referunt catholici N. Talem porro esse spiritum quo instituta sunt ejusmodi societates, talem sibi finem eas præstituisse paulo ante luculenter ostendimus. Profecto si zelo illo quem jactant reipsa flagrant sodalitia biblica, impense foverent missiones catholicorum qui et ipsi deferunt bonum nuntium; cum autem ubique locorum eos exturbare aditantur; cum principes populosque ad efficiendos catholicos missionarios impellant (2); cum turbas cieant et omnia moliantur ad eorum labores evertendos, evidens est non boni nuntii deferendi causa, sed iniquo prorsus animo ac invidentia illa permoveri (3). Deinde curiam infideles versiones catholicis obtrudunt ac detruncata Biblia (4), qui bonum nuntium longe melius quam istæ societates noverunt? Ecce catholica religione eos avertere tanto studio, tantoque molimine, impensis ac laboribus setagunt? Demum, ceteris omissis, sciscitari merito possumus a quonam suam hanc missionem acceperint: « Quomodo prædicabunt, interrogat Apostolus, nisi mittantur? » multo vero minus missionem habuerunt distribuendum Bibliorum, cum Christus nunquam medium istud elegerit. Profecto olim et isti sectarii illud audient: Nunquam novi vos... Non mittebam eos et ipsi curabant (*Matth. VII, 23, col. Jerem. XXIII, 21*).

Ad 2. N. Vidimus siquidem ab experimento animos infidelium amoveri potius a religione christiana, Bibliorumque lectione graviter offendi. Cum enim Bi-

(1) Ita Wegscheider § 45, not. g.

(2) Hac ratione sese gesserunt in insulis Sandwich, Gambier, etc., seu ubicumque influxum aliquem exercere poterunt; satis est ad hæc cognoscenda oculos conjicere in singulos prope fasciculos *Annalium propagationis fidei*.

(3) Cum ministri novæ Angliæ satagent pervertere Hurones et Iroquenses, aliosque silvestres populos ad religionem catholicam conversos, hoc ab illis acceperunt responsum: « Vos nunquam verbum nobis annuntiastis cum adhuc infideles essemus; nunc autem cum simus christiani, queritis nos christianismo privare. » Cf. Milner loc. cit. p. 396.

(4) En quomodo scribat Moulinié, minister protestans, in op. cit. *Notice sur les livres apocryphes*, pag. 8. « Les uns, pour atteindre leur but, ont travaillé pendant longtemps à épilucher chaque livre, chaque chapitre, et pour ainsi dire chaque verset, chaque mot, pour voir tout ce qu'il serait possible d'amoinrir pour l'accommoder à leur point de vue, et ils ont ébranlé le christianisme par où ils espéraient l'affermir... L'esprit particulier et exclusif se couvre du manteau du zèle. »

bilia nullum religionis integrum systema offerant, fieri nequit ut rudes et efferati inde aliquid percipiant emolumenti. Attamen anglicani vellet ut illi exinde XXXIX. articulos ecclesiæ anglicanæ eruerent, methodistæ suum *enthusiasmum*, quakeri spiritum interiorum, swendenborgiani somnia sua, et ita porro (*Cf. Grég. loc. cit.*, p. 426). Præterea quomodo isti biblici suadebunt Tartaris, Iroquensibus, Indis, etc. librum, quem porrigunt, divinitus esse inspiratum, ita ut ei iidem auscultent, concipiantque desiderium ulterius inquirendæ veritatis, cum nec ipsi huic inspirationi credant?

Ad 3. D. Qui bona fide pecunias erogant, C. qui eas nempe emungunt ad pravos commemoratos fines N. Neque illud dubitem plures certo reperiri qui decepti ac circumventi a concionatoribus suis putent obsequium se præstare Deo, atque ex sincero desiderio proximorum suorum salutem prospiciendi ad erogandas elemosynas permoveri sumptusque faciendos; plurimi ex infima præsertim plebecula, cujusmodi sunt opifices, bajuli, famuli, ancillæ, non alium sibi finem præfigunt. Deus benevolentem istorum animum non despiciet. Verum de his nullus hic sermo; loquimur de societatum primoribus, qui bona illorum voluntate ac optima animi comparatione abutuntur, et contra illorum vota congestam pecuniam dilapidant, atque in pravos aut saltem inutiles usus convertunt. Qua de causa interdum ab ipsis protestantibus fures ac latrones appellati sunt (1).

Ad 4. Eadem esto distinctio. Etenim cum non pauci Bibliorum interpretes sint mercatores aut mercatoribus addicti, fieri utique potest, ut inter ipsos nonnulli inveniantur qui bonum sibi finem præstuant. Distributores vero ad victum sibi comparandum Biblia diffundunt. Ignorantia proinde excusari possunt.

Ad 5. D. Id est, promittunt sibi absque fundamento successum quem neque habuerunt nec habere possunt, C. vera reipsa spes de felici exitu affulget N. Istorum spes hand absimilis ab illa est qua se decipiunt qui phthisi laborant, dum hac spe freti moriuntur. Si ex successibus quos hactenus biblici obtinuerunt conicere licet id quod in posterum futurum sit, tuto affirmare hand veremur, nullum unquam fructum eos esse laturos. Verum diæta hæc sint in istorum hypothesi; ceterum doctor Hook documentis ostendit tantum abesse ut societates biblicæ Londini aut alibi instituta, emendationem morum obtineant, ut immo crimina ab institutione societatum septem annorum lapsu fuerint duplicata; ac deinceps usque ad an. 1817. ea triplicata fuisse adductis pariter documentis ostendit episcopus Milner (2). Ex his patet satius longe esse, si nullum omnino fructum ejusmodi societates producerent. Equis enim fructus nisi fructus mortis ac interitus exitialis protestantismus unquam

(1) Recol. quæ scripsimus in tract. *De vera religione*, loc. cit.

(2) Tabulam progressivam confectam ab ipso D. Hook et ex *chronica Londinensi* exhibet Milner op. cit. pag. 400, not. 1.

protulit, aut proferre aliquando poterit?

Ad 6. D. Permisit scilicet Deus, ut ad tempus ejusmodi societates prosperarentur ad majorem Ecclesiæ suæ gloriam atque triumphum, C. ad patefaciendum sibi eas pergratas esse N. Interdum permittit Deus, ut inferorum portæ novum adversus Ecclesiam suam (nempe catholicam) excitent conflictum, ut ostendat potentiam suam in ea regenda tuendaque, dum ad nihilum omnes illarum machinationes redigit. Duo sane haud exigui pretii emolumenta in rem catholicam ex societatibus biblicis provenerunt: alterum videlicet, ut ex comparatione inter uberrimos fructus quos romanæ Ecclesiæ apostolatus cunctis destitutus subsidiis quovis tempore, et hac præsertim ætate, superatis tot obstaculis, edidit, et omnimodam sterilitatem sectarum, seu hæreticorum omnium in unum conspirantium, discrimen patefieret ingens quod inter opus Dei inanesque hominum intercedit conatus (1); alterum vero est institutio societatis a fidei propagatione nuncupata, quæ paucis abhinc annis inter catholicos orta est, et angusto temporis lapsu copiosissimam protulit messem. In dies ipsa succrescit ac floret sub præsulum auspiciis, præsertim vero romanorum pontificum, qui eam indulgentiarum thesauro ditant. Dum hæc floret, societates biblicæ languescunt, ita ut problema jam fuerit a protestantibus ipsis propositum, magis expediat illas dissolvere (2). Neque vero alium exitum quispiam de illis sibi polliceri poterat.

Ad 7. D. Id est, fidei assertores, qui nullo aptiori vocabulo poterant ejusmodi societatum indolem designare, Tr. vel C. secus N. Nam cum romani pontifices a Christo ipso custodes ac fidei assertores constituti sint, munere suo functi sunt dum tantæ animorum stragi sese opposuerunt, quod nisi effecissent defuissent muneri proculdubio suo. Pestis autem nomine jure merito ejusmodi societatum molimina donata sunt, utpote quæ cedant in animum perniciem et exitium non secus ac pestilentia in corpora grassatur, iisque interitum affert. Nec enim sola, ut ita loquar, materialis Bibliorum distributio attendenda est, sed omnia insuper adjuncta spectanda et Bibliorum adulteratio, quæ detruncata, atque corrupta

(1) Nulla comparatio institui potest inter fructus, seu potius illusiones biblicæ societatis, et fructus uberrimos quos quavis ætate tulit Ecclesiæ catholica. Etenim præter viros sanctitate conspicuos quos ubique efformavit, quot martyres ejus gloriam non cumularunt? In imperio Sinensi, in regnis Abyssinæ, Siam, Tunquini, Cocincinæ, etc., vel a postremo seculo plura centena ac millena martyria sive indigeorum, sive Europæorum numerantur. Cf. *Mémoires pour servir à l'hist. ecclési. du XVIII. siècle*. Butler, *Vies des saints*, 3. t. In sola Japonia ex persecutione excitata per calvinistas Hollandiæ, qua et christianismus illic exinctus est, juxta Bercelet, *Hist. de l'Eglise*, tom. X, 2,000,000 martyres numerantur, et heu! quæ martyria sustinuerunt? absque animi commotione et horrore legi hand possunt, adeo ut nil tale appareat in ipsis persecutionibus Persarum aut Romanorum. Cf. Bartoli, *Storia della compagnia di Gesù nella Asia*, par. II. Il Giappone, lib. III seqq. Quandonam hæretici pro fide asserenda apud infideles, aut eorum proselyti guttam sanguinis effuderunt? O strenuos milites! Nunc vero isti sunt qui contendunt bonum nuntium afferre.

(2) Cf. *Annali della propagaz.*, etc., fasc. LXVII. nov. 1850, p. 600 seq.

porriguntur, et pessimi tractatus qui una cum illis distribuuntur, et finis qui intenditur, et effectus qui exinde promanant, quæ omnia recensent romani pontifices, dum pestis nomine eas societates infamant (1).

Ad 8. N. Hoc enim putidum mendacium est; nusquam id præcipitur a Pio VII. qui solum præcipit Archiepiscopo Gnesnensi « Ut quamprimum mittas, inquit, Biblia, quæ commentariis subjectis edidit polonica lingua Jacobus Wickius, recentemque ipsorum (Bibliorum) editionem, quæ sublati adnotationibus, quæ ex sanctis Ecclesiæ patribus, vel ex doctis catholicisque viris desumptæ erant, in vulgus prodit, et quid de ea sentias, proponas, ut ita ex ipsorum collatione, ac re mature perpensa, diguoscatur, quinam errores insidiosè ibidem obtegantur, et nostrum demum iudicium ad rectæ fidei incolumitatem pronuntiemus (2). Judicet nunc lector quid de hujusmodi hominibus sentiendum sit, qui per summam impudentiam publica ac solemnia documenta corrumpere eorumque sensum invertere haud verentur, ut rom. pontifices inter se committant. Si talia audent in publicis documentis quæ omnium manu teruntur, quid non audent dum Biblia vertunt in peregrina idiomata, et in quibus longe facilius fraus furtive obrepere, securius-

(1) Speciminis gratia nonnullos tractus hęc subjiciam ex *Brevibus* Pii VII. et ex Encyclica Leonis XII. Itaque hæc habet Pius VII. in Brevi ad Ignatium Archiep. Gnesnensem: « Horruius sane vaferimus inventum, quo vel ipsa religionis fundamenta labefactantur, adhibitisque in consilium, pro rei gravitate, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, quænam pontificiæ nostræ auctoritatis remedia ad eam pestem, quoad fieri possit, curandam delendamque opportunitiora futura sint, omni adhibito studio et sollicitudine deliberavimus. » Et in Brevi dato ad Stanislaum Archiepisc. Mohilowiens. « Magno, inquit, et acerbo dolore confecti sumus, ubi accepimus exitiosum consilium haud ita pridem susceptum, quo sacratissimi Bibliorum libri novis ac præter saluberrimas Ecclesiæ regulas eorum interpretationibus, usque *cultide in pravos sensus contortis*, vernacula qualibet lingua passim pervulgantur. Namque ab aliqua jam ex perlati ad nos hujusmodi versionibus animadvertimus, eam in purioris doctrine sanctitatem parari perniciem, ut facile fideles ex iis fontibus lethale ebibant venenum, ex quibus haurire debuissent aquas sapientiæ salutariæ... In id proinde pravæ deterrimasque machinationes suas conferre in more habuerunt hæretici, ut editis vernaculis Bibliis (de quorum tamen varietate, ac discrepantia ipsi se invicem accusant et carpunt), suos quique errores sanctiori divini eloqui apparatu obvolutos per insidias obtruderent. » Leo vero XII. « Non vos latet, VV. FF., scribit, societatem quamdam dictam vulgo *biblicam*, per totum orbem audacter vagari, quæ spreto ss. Patrum traditionibus, et contra notissimum Tridentini concilii decretum, in id collatis viribus, ac modis omnibus intendit, ut in vulgares linguas nationum omnium sacra vertantur, vel potius *pervertantur* Biblia. Ex quo valde pertimescendum est, ne sicut in aliquibus jam notis, ita et in cæteris *interpretatione perversa de Evangelio Christi, hominis fiat Evangelium, aut quod pejus est, diaboli* (s. Hier. in cap. I. ep. ad Galat.)... Ea, VV. FF., quo hæc spectet societas, quæ insuper ut impii voti fiat compos nil intentatum relinquit. Non enim tantummodo versiones suas typis edere, verum etiam per omnes urbes cursitando in vulgus per se spargere sibi plaudit. Quinimo ut allicitis simplicium animos, qua venditare curat, qua dono dare insidiosa liberalitate gestit. » His prædecessoribus suis rom. pontificibus se adiecit in damnanda Biblica societate immort. Gregorius XVI. cujus encyclicam refert *Ami de la relig.* in fasc. 24. oct. 1840. n. 3550.

(2) Sane ob oculos habeo exemplar hujus versionis polonicæ probatæ ab apostolica Sede; verum ad singula capita subjiciuntur note, quæ textum explanant. Cf. de hac versione p. Alegambe, *Biblioth. scriptorum Soc. Jesu*. Antwerp. 1645. p. 214. seq.

que obtegi potest? Ast protestantes biblici ejusmodi scrupulis non anguntur (1).

CAPUT V. De sacræ Scripturæ lectione in lingua vernacula.

Omnibus indiscriminatim fidelibus necessariam sacræ Scripturæ lectionem ad salutem esse novatores sec. XVI. antumant, qui propterea in linguas vernaculas conversam summo studio eam propagare adnisi sunt (2). Eos secuti sunt janseniani, qui pariter ejusdem lectionis necessitatem prædicarunt, præsertim vero Quesnellius, cujus propositiones LXXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. LXXXV. damnatæ sunt, in quibus vigentem Ecclesiæ improbat disciplinam, perinde ac perniciosum ac noxium sit; christianum velle a Scripturæ lectione retrahere, ac fidelibus Christi os obturare, atque efficiere ut filii lucis quamdam patiantur excommunicationis speciem (*Nonnullas ex his inferius damnabimus*). Quesnellii vestigiis, ut moris est, institit synodus Pistoriensis, cujus orpositio LXVII. his verbis expressa est: « Doctrina perhibens a lectione sacrarum Scripturarum, non nisi veram impotentiam excusare, subjungens ultro se prode obscuracionem, quæ ex hujusce præcepti neglectu orta est, super primarias veritates religionis; » a Pio VI. damnata est, uti *falsa, temeraria, quietis animarum perturbativa, etc.*

Neque his contenti novatores, Ecclesiam calumniantur catholicam, quod subtrahat e fidelium manibus divina eloquia, ne ex eorum lectione ipsi detegant errores quibus maculatur (3). Ad incautos vero deceptiendos interrogare passim solent rudes catholicos: *Cur Ecclesia vestra interdicit vobis sacra Biblia (ut passim legitur in Ami de la religion)? Imitantes videlicet serpentem sciscitantem ab incauta muliere; Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi (Genes. III, 1)?*

Ut igitur viam præcludamus omnem Ecclesiæ catholice osoribus, eorumque depellamus calumnias, duo nobis præstanda sunt: primo evincere debemus

(1) Scripserunt etiam de hoc argumento D. Rubichon in op. *de l'Action du clergé*, et com. de Maistre, in *soirées de St-petersbourg*, Soir. XI.

(2) His novatoribus jam præverat hac in sententia Erasmus, cujus articulos damnavit facultas Sorbonica an. 1527. die 17 decemb. In articulo XII, qui est *De traductione sanctarum scripturarum in linguam vulgarem*, excerptæ sunt ex præf. in Matth. et damnatæ insequentibus propp. 1. « *Sacras litteras cupiam in omnes verti linguas*. » 2. *Exclamant indignum facimus, si mulier, vel cotarius loquatur de sacris litteris*. 3. *Me auctore, sacros libros legat agricola, legat faber, legat latomus*. 4. *Neque Ezechielis propheta, neque cantici canticæ, aut cujusquam librorum V. T. lectionem ulli homini interdico*. 5. *Indecorum, vel potius ridiculum videtur, quod idiotæ et mulierculæ psittaci exemplo psalmos suos et præcationem dominicam immurmurent, cum ipsi quod sonant non intelligant*. »

(3) Ita inter ceteros stolidus ac furiosus minister Genevensis Dost, quem in superiore hujus tractatus parte, sect. II, cap. 1, in notis, commemoravi, qui cit. opusc. *Du pouvoir de St. Pierre dans l'Eglise*, ed. 1855. pag. 58. more suo ita scribit: « *Prêtres de Rome! je vous le conseille, continuez de cacher les Ecritures au peuple! Entrez les sociétés qui les propagent! empêchez l'instruction des hommes, et reversez les écoles! Car, vous le voyez vous-mêmes, il suffit de savoir lire la Bible pour ne plus croire à vos plus importantes traditions!* »

sacrarum Scripturarum lectionem eunctis promiscue fidelibus haud necessariam ad salutem esse; secundo nunquam Ecclesiam absolute ac indiscriminatim prohibuisse filiis suis sacrarum Bibliorum etiam in lingua vernacula lectionem. Quæ ut obtineamus sit:

PROPOSITIO I. — *Sacræ Scripturæ lectio Christi fidelibus indiscriminatim omnibus minime necessaria est ad salutem.*

Ut ex ipsa propositionis enuntiatione liquet, de solis fidelibus hic loquimur, minime vero de pastoribus Ecclesiæque ministris, quibus onus incumbit alios instruendi, quibus potius dictum est: « *Labia sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus* » (*Malach. II, 7*). Timotheo vero Apostolus inculcat: « *Attende exhortationi et doctrinæ* » (*ITim., IV, 13*), ac innumeræ pene ecclesiasticæ sanctiones eam illis injungunt (1).

Jamvero nulla tenendi necessitate fideles ad legendas Scripturas sibi ostendimus. Si ejusmodi eos urgeret necessitas, ea oriretur aut ex ipsa rei de qua agitur natura, aut ex aliquo præcepto positivo divino vel ecclesiastico. Ex neutro porro capite talis oritur necessitas.

Non exurgit imprimis ex ipsa rei natura: etenim per priora viginti ab orbe condito secula potuerunt homines salutem adipisci absque Scripturarum lectione, cum illæ nondum extarent; a Moyse deinde ad Christum usque, absque eadem lectione potuerunt pariter salvari quotquot in ethnicismo ope fidei sibi ex antiqua traditione comparatæ, et divina opitulante gratia legem naturalem servaverunt, justeq. vixerunt, qui fortasse pauci non sunt. Idipsum dicitur de primis fidelibus post Christi adventum toto illo tempore quo nondum scripta N. T. fuerunt exarata. Postquam vero libri sive V. sive N. Testamenti in lucem prodierunt, absque illorum lectione tot potuerunt obtinere salutem, quot rudes et illitterati existerunt et existunt, et ex quibus major semper constat generis humani pars, aut in quorum manus hi libri minime pervenerunt. Omnis porro Judæis, de christianis barbaris ac rudibus, qui sine Scripturis fidem tenebant, atque ad ejus normam mores suos componebant, notum est s. Irenæi testimonium quod alibi exscriptum (2). Absurdum autem est innumeris ejusmodi fidelibus viam præcludere salutis hac una de causa, quod nequiverint aut nequeant Scripturas sacras legere. Hoc semper erit argumentum a quo nunquam poterunt adversarii se expedire. Crescit vero ejusdem vis ex iis quæ paulo post ostendemus, scilicet neque Scripturas ipsas absolute ad fidem atque sa-

(1) Constitutiones et decreta conciliorum sive œcumenicorum sive particularium, incipiendo a conc. Hipponensi an. 395. celebrato usque ad Narbonense celebratum an. 1609. necnon decreta rom. pontificum ab Agapeto an. 550. usque ad Clementem VIII. an. 1596. quibus clericis et monachis sacræ Scripturæ lectio præcipitur, exhibet eruditus P. Cherubinus a s. Joseph, carmelita discalceatus, in *apparatu biblico*, Bruxell. 1704. tom. I. *Dissert. proœmiatæ*, quest. III. art. 8. sect. 3, p. 120. seqq.

(2) Ex lib. III. *Cont. hæres.* cap. 4. n. 2. quod etiam iterum inferius dabimus cum sermo erit de Traditione.

litem necessarias esse. Nam si Scripturæ ad fidem salutemque absolute necessariae non sunt, quanto minus necessaria erit earundem lectio? Huc accedit quod si Scripturæ lectio omnibus prorsus necessaria esset, ideo foret, quia ad fidem, pietatem, sanctitatemque in animis gignendam, fovendam, promovendamque lectio illa absolute requiretur: jamvero in hunc finem Scripturæ lectio necessaria minime est, cum fides sit *ex auditu*, foveri autem promoverique possint pietas ac sanctitas tot aliis subsidiis quibus fideles abundant, instructionibus videlicet, exhortationibus, concionibus, tot libris asceticis, quibus ad omnimodam sanctitatem tuto informantur.

Restat proinde ut necessaria adstruatur Scripturarum lectio alicujus præcepti divini aut ecclesiastici vi. Nusquam porro ejusmodi præceptum reperiri, ex ipsa liquet adversariorum agendi ratione, qui licet sæpe adeo provocati fuerint ad illud proferendum, hactenus tametsi maxime voluerint, exhibere non potuerunt; quod melius adhuc patebit ex difficultatum solutione. Deinde si ejusmodi præceptum alicubi existeret, certe pia antiquitas, ut adversarii loquuntur, illud comperisset: ast tantum abest ut agnoverit, ut vel contrarium omnino supponant Ecclesiæ patres; atque concilia etiam aperte omnino id excludant. Contrarium quippe supponunt tot illis exhortationibus quibus adhibebantur fideles inducere ad Scripturæ sacræ lectionem, quin unquam præceptum commemovent aut insinuant quidem (1). Aperte vero excludunt eorundem Bibliorum testimonii. Ex innumeris prope quæ adduci possent unum aut alterum seligemus. Tertullianus: « *fides tua, inquit, te salvum fecit*, non exercitatio Scripturarum. Fides in regula (*Symbolo*) posita est (2). » Quid senserit s. Irenæus paulo ante diximus. S. Augustinus scribit: « *Homo fide, spe et charitate subnixus, eaque inconeussè retinens, non indiget Scripturis, nisi ad alios instruendos. Itaque multi per hæc tria etiam in solitudine sine codicibus vivunt* (3). » Quomodo porro hæc aliæque his similia, quæ passim in patrum scriptis occurrunt, conciliari possent cum aliquo sive divino, sive ecclesiastico præcepto, si hoc reipsa existeret (4)? Quod vero attinet ad concilia, satis est percurrere eorundem acta, ut quisque intelligat non semel in lingua vulgari Bibliorum lectionem vetitam fuisse. Ejusmodi sunt inter alia concilium Tolosanum, Narbonense, Caméra-

(1) Patrum tum græcorum tum latinorum, qui exhortationes habent ad lectionem sacrarum Bibliorum, et doctorum qui eos secuti sunt duplicem pariter copiosissimum indicem, adductis etiam singulorum verbis, similiter confecit P. Cherubinus op. et loc. cit. art. 5. sect. II. et III. incipiendo a sec. I. a Clemente nempe Rom. usque ad sec. XVI. inclusive nempe usque ad an. 1597. Hoc ipsum jam præstiterat Jodocus Coccius, qui reipsa vere Thesaurum catholicum collegit 24. annorum spatio. Is itaque tom. I, lib. VI. art. XX. eundem catalogum exhibet usque ad an. 1310. Prior tamen auctor copiosior est, magis criticus, magisque accuratus, quia ipsi facile fuit ex anteriore proficere. In nonnullis tamen, quæ ad severiorem criticam spectant, interdum et ipse labitur.

(2) *De præscript. hæret.* cap. 14. ed. Rig.

(3) *De doctrina christiana* lib. I. cap. 59. n. 43.

(4) Cf. Fontana, *Constitutio UNIGENITUS theologice propugnata* tom. III. in propos. LXXXIX. cap. 1. et 2. pag. 584. seqq.

cense, Mechlinense, de quibus inferius agendum nobis erit.

Cum igitur neque ex rei natura, neque ex præcepto aliquo necessitas legendi Scripturas, quam novatores ac jansenistæ obtrudere vellent, quæque omnes indiscriminatim adstringat, habeatur, concludendum est sacræ Scripturæ lectionem christifidelibus indiscriminatim omnibus minime esse ad salutem necessariam, prout ostendere nobis assumpsimus.

DIFFICULTATES. *Obj.* Ex utroque capite exurgit lectionis Scripturarum necessitas, quæ omnes ac singulos obliget christifideles. Sane ipsam rei naturam ejusmodi inducere necessitatem ex multiplici capite patet, ac 1. ex fine quem Deus sibi præstituit in legenda Scriptura hominibus, ut nempe sua eis patefaceret voluntatem; jam vero omnibus ac singulis munus incumbit hanc Dei cognoscendi voluntatem; 2. ex obligatione qua omnes tenebantur Judæi audiendi Moysen atque prophetas ipsos Dei nomine alloquentes, et qua adhuc tenerentur christiani Christum si nobiscum adhuc conversaretur, et apostolos si et ipsi nobis concionarentur, audiendi; quæ obligatio profecto non cessavit, cum et Christi doctrina et Apostolorum prædicatio libris sacris consignata sit; 3. ex consolatione quam nobis comparare ex Scripturarum debemus lectione, uti loquitur Apostolus dicens: « *Ut per patientiam et consolationem Scripturarum, spem habeamus* » (*Rom. xv, 4*); 4. ex persuasionem in qua erant Judæi quod in Scripturis vita haberetur æterna, seu medium ad salutem a qua Christus eos minime abduxit, sed potius confirmavit illis verbis: « *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere* » (*Joan. v, 39*); 5. neque existimuntur ab hac necessitate rudes ac illitterati, quibus idcirco onus incumbit ejus lectioni adesse in templis ubi lingua vernacula ipsis legi debet; aut saltem dicendum cum synodo Pistoriensis eos excusari ex sola impotentia, ut in pluribus aliis accidit. 7. Nec demum suppletur huic necessitati aut concionibus, aut libris asceticis, cum in his non præbeatur purum verbum Dei, sed immisceatur verbo hominum, nec raro per ineptas quandoque vero etiam contortas ac absurdas Scripturarum expositiones. Ergo.

Resp. N. A. Ad 1. prob. D. Si nulla alia ratio suppeteret cognoscendi voluntatem Dei hominibus patefactam præter Scripturarum lectionem, C. Si plures alie rationes præterea suppetant, N. Has porro assignavimus in probationibus.

Ad 2. D. Tenentur homines Christum et Apostolos audire sive immediate, sive mediate, C. immediate N. Hoc enim absurdum est. Ceterum cum Christus generatim dixerit: « *Qui vos audit me audit* » (*Luc. x, 16*); » et: « *Ecce ego vobiscum sum* » (*docentibus*) omnibus diebus usque ad consummationem seculi » (*Math. xviii, 20*), apertum est, eos omnes Christum et Apostolos audire, qui legitimos Apostolorum successores docentes prædicantesque audiunt. Christus enim jugiter vivit in ministris suis ac per eos divina sua missio perennis fit, dicente Apostolo: